

2011-05-24

43-2010:134

Skolbeslut för gymnasieskola och grundskola

efter tillsyn av Skolstaden
i Helsingborgs kommun

2011-05-24

1 (7)

Dnr 43-2010:134

Verksamhetschefen och rektorerna vid Skolstaden

Helsingborgs kommun

Tillsyn i Skolstaden

Gymnasieskola

Grundskola

Helhetsbedömning och beslut

Skolinspektionens tillsyn fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Granskningen avser inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolan. Istället har en bedömning gjorts av i vilken utsträckning skolan, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i detta beslut grundas på de dokument som Skolstaden och Helsingborgs kommun skickat in, de verksamhetsredogörelser de lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten.

Sammanlagningen av de fyra tidigare gymnasieskolorna i centrala Helsingborg har inneburit att kompetens har kunnat fördelas på ett bättre sätt och specialutrustade undervisningslokaler kan användas efter behov inom hela Skolstaden. Enligt verksamhetschefen har detta lyckats så till vida att elever med goda studieresultat från grundskolan inte längre väljer bort den kommunala gymnasieskolan i samma utsträckning. Skolinspektionen möter också elever som övergått från fristående skola till Skolstaden. Eleverna upplever att merparten av lärarna har höga förväntningar och anstränger sig för att de ska klara utbildningen.

Utgångspunkterna för att sammanföra skolorna var att säkerställa administrativa synergier och kostnadseffektiviseringar, inte pedagogiska. Ledningen med verksamhetschef och tio rektorer som ansvariga för programmen har ambitionen att verksamheten ska styras efter gemensamma rutiner. Skolinspektionen finner ändå en mycket varierad bild över Skolstaden när det gäller grundläggande delar i skolans uppdrag, som rektorernas ledning och uppföljning av arbetet med undervisning och lärande, värdegrundarbete och enskild elevs rätt. På elevnivå faller än så länge inte ledningens ambitioner ut likvärdigt. Skolinspektionen finner åtgärder nödvändiga inom alla program och det är skolledningens ansvar att säkerställa att utbildningen motsvarar kraven inom de områden där åtgärder behövs.

2011-05-24

2 (7)

Dnr 43-2010:134

På övergripande nivå har Skolstaden identifierat tretton centrala processer för styrningen av verksamheten där de tre tidigare skolorna hade mycket olika utvecklingsbehov som behövde sammanföras. Det framgår emellertid inte hur processerna är relaterade till utvecklingsbehov enligt läroplanen, även om några av dem är relevanta för arbetet med undervisning och lärande. Arbetet har ännu inte nått dithän att det har haft allmänt genomslag för eleverna. Då mycket av skolans styrning fastställs gemensamt har verksamhetschefen även när det gäller detta arbete ansvar för samordningen av skolans utveckling. Skolstaden har en tydlig hierarkisk styrning, där nivån ovanför i alltför stor utsträckning förutsätter att processerna i nästa nivå fungerar som de ska, från verksamhetschefen, till rektorerna, till arbetslagsledarna/samordnarna, till arbetslagen, till mentorer, specialpedagoger och andra enskilda lärare, till eleverna.

Verksamhetschefen har delegerat det praktiska arbetet med skolans utvecklings- och kvalitetsarbete så att det bedrivs i enlighet med läroplanen och övriga författningar. I övrigt har rektorerna ansvar för att läroplanen följs, men detta uppdrag står inte fram som basen för hur rektorernas tid ska prioriteras. Intervjuer med rektorer och lärare ger en bild av kompetenta rektorer, men det varierar mycket hur aktivt deras ledarskap är när det gäller arbetet med undervisning och lärande, och merparten av personalen uppfattar inte att rektorerna ges tillräcklig möjlighet att axla det nationella uppdraget.

Då rektorernas aktiva ledning av det pedagogiska arbetet i programmen varierar blir det heller inte säkerställt i kvalitetsarbetet huruvida lärarna förstår sitt uppdrag utifrån läroplanen eller huruvida de arbetar enligt hävdvunnen tradition. Alltför många rektorer förutsätter att pedagogerna genomför undervisningen utifrån styrdokumentet, utan att de i tillräcklig grad försäkras om detta. Mycket av uppföljningen sker indirekt och inte tillräckligt systematiskt. Utvecklingsarbetet när det gäller kärnprocessen, arbetet med undervisning och lärande, är väl synligt inom vissa program och inte särskilt uppmärksammat inom andra.

Den lägsta ansvarsnivån bärs av eleverna, där skolans syn på elevens ansvar framträder starkt i skolans dokumentation och intervjuerna. Gymnasieskolan är formellt en frivillig skolform, men i praktiken börjar i stort sett alla elever där efter grundskolan. När de väl börjat sin gymnasieutbildning är skolans uppdrag enligt skolformsförordningarna till största delen identiskt med grundskolans. Lärarna utgår i alltför hög utsträckning från att eleverna själva tar ansvar för sin utbildning, men uppföljningen av om detta synsätt leder till måluppfyllelse varierar på individnivå och saknas på skol-övergripande nivå.

Arbetet med särskilt stöd är ett framträdande exempel på den alltför starka betoningen på elevens ansvar i förhållande till skolans. Åtgärdsprogram upprättas inte systematiskt, och de har oftare tyngdpunkten på vad eleven själv ska göra än vad skolan ska göra. Alla rektorer har inte tydliggjort sitt ansvar för detta vare sig för sig själva eller för

2011-05-24

3 (7)

Dnr 43-2010:134

personalen. Inom skolan finns också goda exempel på bättre fungerande arbete med stöd i form av ett tätare samarbete kring grupper och individer.

Skolstadens resultat visar att en mycket hög andel elever inte fullföljer utbildningen. Även resultaten i övrigt behöver förbättras så att eleverna når minst godkänt betyg i de kurser som ingår i utbildningarna. Skolinspektionen möter alltför ofta förklaringsmodeller till skolans resultat som handlar om elevernas svårigheter, hemförhållanden eller dåliga förkunskaper. Skolans uppdrag är att arbeta utifrån elevernas förutsättningar, och Skolstaden måste ge större tyngd åt vad skolan själv kan göra, inte bara i form av de enskilda befattningshavarnas engagemang utan även när det gäller att ompröva arbetet med undervisning och lärande för att undersöka om det finns faktorer där som gör att eleverna inte kan tillgodogöra sig det som erbjuds. Resultatuppföljning och förbättringsbehov utifrån analyser av resultat och processer är även enligt skolledningen ett utvecklingsområde, och kvalitetsuppföljningarna behöver mycket tydligare visa på dessa samband.

Hur den nedåtriktade styrningen faller ut i praktiken är alltså inte tillräckligt kvalitets-säkrat. Detta gäller även processerna på horisontell nivå. Skolans olika stödfunktioner i form av elevvård och studie- och yrkesvägledning har centraliserats, vilket innebär att dessa befattningshavare får arbetsgemenskap inom respektive yrkesgrupp och kan arbeta mer rationellt. Studie- och yrkesvägledningen har en framträdande roll på skolan och inom många rektorsområden vittnar personal och rektorer om ett aktivt samarbete.

Många av personalen med elevstödjande funktioner uttrycker emellertid att centraliseringen gjort att deras nätverk bland lärarna blir mindre tätt och att tröskeln blir högre för de elever som har störst behov. En del arbetslag har, med eller utan rektorns ledning, ett organiserat samarbete med övriga stödfunktioner, andra inte. Så är till exempel speciallärarnas samarbete med övriga befattningshavare kring elever och elevgrupper inte etablerat på alla program eller inriktningar, och alla elever får inte det stöd de behöver och har rätt till.

När skolans olika ansvarsområden behandlas i intervjuerna hänvisar ofta intervjupersonerna till mentorernas ansvar. Mentorsansvar ingår i Skolstadens kvalitetssystem. Det skiljer sig emellertid mycket mellan olika mentorer i vilken utsträckning de tar ansvar för alla sina uppgifter. En del av dem upplever att uppgiften försvåras av att de inte har sina elever i undervisning.

De ovan nämnda elevstödjande funktionerna framstår under tillsynen som vitala för skolans processer, men det finns ingen övergripande uppföljning som visar om styrningen i praktiken fungerar som det är tänkt. Elever inte bara på olika program utan även på samma program men med olika inriktning kan ha mycket skilda erfarenheter

2011-05-24

4 (7)

Dnr 43-2010:134

av till exempel arbete med plan mot kränkande behandling, kännedom om mål och lärarnas samarbete.

Skolstaden ger elever som behöver det möjlighet att läsa svenska som andraspråk, men lyckas inte motivera alla elever och skolan behöver därför arbeta aktivt med ämnets status bland eleverna så att de inte av prestigeskäl väljer bort något som de behöver.

Skolstaden bedriver kompetensutveckling av hela arbetslag vilket är en förutsättning för att utvecklingsinsatser ska få effekt. Den kompetensutveckling som är prioriterad handlar om entreprenöriellt lärande, som emellertid inte är helt förankrad. Sambandet mellan utvecklingssatsningen och utvecklingsbehov enligt läroplanen är inte synliggjort i tillräcklig utsträckning, och personalen har inte en gemensam bild av syftet med denna utveckling.

Intervjuerna på skolan ger också en bild av att entreprenöriellt lärande ska göra eleverna mer motiverade och ansvarstagande. Det räcker emellertid inte för skolan att fostra självständiga och framgångsrika individer, de ska också lära sig människors lika värde och respekt för människor även utanför den egna gruppen.

För att eleverna ska finna sig till rätta i den stora organisationen finns det en tanke om "den lilla skolan i den stora", vilket innebär att eleverna ska känna tillhörighet inom sitt program eller sin inriktning och även fysiskt i en viss del av skolan. De flesta elever uppger också att de känner sig hemma i skolan, samtidigt som de flesta inte har några beröringspunkter med elever inom andra program. Detta gör att en "vi och dom-mentalitet" delvis råder och en del elevgrupper upplever sig sämre sedda av andra, en del till och med mindre värda. Skolinspektionen finner inte något övergripande värdegrundsarbete som är ägnat att utveckla elevernas värderingar.

Elevernas ansvar betonas men det är bara inom enstaka utbildningar och enskilda ämnen som man arbetar aktivt med att utveckla deras möjligheter att tillföra åsikter, erfarenheter och tankar som kan främja deras möjligheter att ta detta ansvar. Skolan är skyldig att använda de möjligheter att engagera eleverna som författningarna anger och som kan öka deras engagemang för skolan och utbildningen. Det gäller planen mot kränkande behandling, ordningsregler och elevernas inflytande i undervisningen. Det märks vid tillsynen att i utbildningar där man kommit längre med detta, till exempel där de pedagogiska råden fyller en produktiv funktion, är eleverna också mera medvetna om vad utbildningen innebär och sin egen roll i den.

Många elever avslutar sin utbildning med en god grund inför framtida yrkes- och utbildningsval, men det finns alltför många som inte får den utbildning de har rätt till. Skolinspektionen saknar en helhetssyn i Skolstaden på vad som är skolans uppdrag. Styrningen och kvalitetsarbetet säkerställer inte en likvärdig utbildning för eleverna. Utgångspunkten och målet måste vara författningarnas krav. Externa utvärderingar och

2011-05-24

5 (7)

Dnr 43-2010:134

metodstöd som skolan använder kan tillsammans med andra utvärderingar och metoder utgöra stöd i arbetet mot att uppfylla det nationella uppdraget.

Inspektörerna fick under intervjuerna i International School of Helsingborg en bild av en i huvudsak väl fungerande verksamhet som genomgått och genomgår ett antal utvecklingsprocesser dels till följd av den senaste inspektionen av IBO och dels på grund av organisatoriska förändringar, såsom t ex tillsättandet av tre rektorer för de olika verksamhetsdelarna samt den år 2010 genomförda flytten från Maria Parkskolan till Skolstaden. Som exempel på genomförda utvecklingsprocesser kan nämnas en översyn av skolans arbete med stöd till de elever som riskerar att inte nå målen för utbildningen och ett förtydligande av kvalitetsarbetet inklusive uppföljningen av elevernas resultat på skolnivå. Enligt rektorerna har vidare ett arbete med att förtydliga och förankra skolans ordningsregler initierats och man ska inom kort genomföra en kartläggning av riskområden på skolan samt revidera skolans plan mot kränkande behandling så att den tydligare utgår från skolans lokala förhållanden. Rektorn för MYP redogjorde vidare för de nya och striktare rutiner som skolan tillämpar för att säkerställa att enbart elever som vistas i Sverige under en begränsad tid tas emot på skolan. Skolinspektionen vill i detta sammanhang understryka vikten av att skolan säkerställer att enbart elever som vistas i Sverige under en begränsad tid och som har tillräckliga kunskaper i engelska erbjuds undervisning som i huvudsak sker på engelska. Vidare att skolan är uppmärksam på att avvikelser i timplanen för svenska inte får innebära att antalet timmar i ämnet understiger 480. Slutligen vill Skolinspektionen poängtera vikten av att skolan fortsätter sitt arbete med att säkerställa att eleverna ges utrymme att pröva och utveckla förmåga och intressen oberoende av könstillhörighet.

Skolinspektionen har i tillsynen av gymnasieskolan Skolstaden identifierat följande brister som ska åtgärdas

- Alla elever ges inte förutsättningar att lägst nå målen för utbildningen (Lpf 94 2.1 Kunskaper, Mål att uppnå i de frivilliga skolformerna; Kursplanerna).
- Alla rektorer tar i sitt dagliga arbete inte tillräckligt ansvar för att verksamheten i skolan är fokuserad på elevernas utveckling och lärande (Lpf 94, 2.6 Rektors ansvar).
- Alla rektorer ser inte i tillräckligt stor utsträckning till att den pedagogiska personalen arbetar utifrån de nationella målen (Lpf 94, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, 2 Mål och riktlinjer, 2.6 Rektors ansvar).
- Lärarna ger inte alla elever fortlöpande information om deras kunskapsutveckling utifrån kursplanernas krav (Lpf 94, 2.5 Bedömning och betyg, Riktlinjer; 7 kap. 19 § gymnasieförordningen).

2011-05-24

6 (7)

Dnr 43-2010:134

- Vid bedömning och betygsättning utgår inte alla lärare från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna (Lpf 94, 2.5 Bedömning och betyg, 2.5 Bedömning och betyg, Riktlinjer).
- Alla rektorer inhämtar inte kunskap om och följer upp lärarnas undervisning i tillräckligt stor utsträckning (2 kap. 2 § 1985 års skollag; Lpf 94, 2.6 Rektors ansvar).
- Alla rektorer tar inte tillräckligt ansvar för att skolans resultat utvärderas regelbundet, och rektorerna använder inte skolans resultat tillräckligt som underlag för att nå de nationella målen (2 kap. 2 § första stycket sista meningen 1985 års skollag; Lpf 94, 1.2 Skolans värdegrund och uppgifter, Den enskilda skolans utveckling, 2.6 Rektors ansvar).
- Lärarna klargör inte mål och krav tillräckligt för elever (Lpf 94, 1.1 Grundläggande värden, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Elevens ansvar och inflytande).
- Alla elever upplever inte undervisningen som stimulerande (Lpf 94, 1.1 Grundläggande värden, En likvärdig utbildning, 1.2 Gemensamma uppgifter för de frivilliga skolformerna, Kunskaper och lärande, 2.1 Kunskaper, Riktlinjer).
- Lärarna arbetar inte tillräckligt med att anpassa undervisningen efter elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande (Lpf 94, 1.1 Grundläggande värden, En likvärdig utbildning).
- Lärarna samverkar inte tillräckligt för att undervisningen ska eleverna möjlighet att få överblick och se sammanhang (Lpf 94, 2.1 Kunskaper, Riktlinjer).
- Rektorerna och lärarna arbetar inte tillräckligt aktivt för att ge eleverna inflytande över undervisningens innehåll och former (5 kap. 2 § 1985 års skollag; Lpf 94, 2.1 Kunskaper, Mål att sträva mot, 2.3 Elevens ansvar och inflytande, Mål att sträva mot, 2.3 Elevens ansvar och inflytande, Riktlinjer; 4 kap. gymnasieförordningen).
- Ordningsregler är inte förankrade och anpassade efter skolans förhållanden (6 kap. 20 b § gymnasieförordningen).
- Alla lärare tar inte ansvar för att de regler som är fastställda för skolan följs (Lpf 94, 2.1 Kunskaper, Riktlinjer).
- Alla rektorer ser inte till att det på skolan bedrivs ett målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling och att detta dokumenteras i en plan mot kränkande behandling (14 a kap. 1985 års skollag 1, 6, 7, 8 §§).
- Rektorerna kan inte redovisa hur varje elev erbjudits sin garanterade undervisningstid (5 kap. 4 d § 1985 års skollag; 2 kap. 18 § gymnasieförordningen, 1 kap. 11 § gymnasieförordningen).
- Skolans rutiner för närvarokontroll fungerar inte tillfredställande och rektorerna ser inte alltid till att föräldrarna kontaktas vid ogiltig frånvaro (6 kap. 19 § gymnasieförordningen, 6 kap. 20 a § gymnasieförordningen).

2011-05-24

7 (7)

Dnr 43-2010:134

- Om det framkommer att en elev har behov av särskilt stöd ser inte rektorerna alltid till att detta utreds och åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav utarbetas inte alltid (8 kap. 1 a § gymnasieförordningen; 1 kap. 2 § 1985 års skollag).
- Studiehandledning på modersmål ges inte till alla elever som har behov av det (8 kap. 5 § gymnasieförordningen).
- All utbildning är inte avgiftsfri för eleverna (5 kap. 21 § 1985 års skollag; Lpf 94, 2.5 Bedömning och betyg, Riktlinjer).

Bedömningarna redovisas i bilaga 2

Rektor och Helsingborgs kommun har ansvar för att Skolstadens brister åtgärdas. Redovisning ska lämnas till Skolinspektionen senast tre månader från den dag beslutet för Helsingborgs kommun meddelas. Skolinspektionen kommer då att följa upp beslutet. Skolinspektionen förutsätter dock att rektorn och Helsingborgs kommun snarast vidtar åtgärder för att rätta till bristerna. Skolinspektionen kan komma att tidigare än angivet datum begära att få ta del av arbetet med att åtgärda bristerna.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit Cecilia Hanö, Per Joel Jarlunger, Evy Öst och Annika Mullaart Ed.

På Skolinspektionens vägnar

Viveca Serder
Enhetschef

Monika Ivarsson
Undervisningsråd/Föredragande

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen och beskrivning av skolan

Bilaga 2 Tillsynsprotokoll och bedömningar för gymnasieskolan Skolstaden

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför tillsyn i Helsingborgs kommun under hösten 2010 och våren 2011. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolor i kommunen. Skolinspektionen besökte Skolstaden 1–3 mars, 8–10 mars och 15 mars 2011, och International School of Helsingborg den 26 april 2011.

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. Skolbeslutet kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

När tillsynen har genomförts i hela kommunen sammanställs iakttagelser och bedömningar som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen i ett beslut (slutligt beslut). Skolinspektionen kommer att följa upp vilka åtgärder som vidtagits i anledning av påtalade brister senast tre månader efter att kommunbeslutet meddelades.

Tillsynen inriktas mot fyra huvudområden: **måluppfyllelse och resultat, pedagogisk ledning och utveckling av skolan, skolans lärandemiljö** samt **enskild elevs rätt**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. För elever som har påbörjat utbildningen före den 1 juli 2011 ska 1985 års skollag fortsätta att tillämpas tills dess att eleverna avslutat sin utbildning. Det innebär att 1985 års skollag under dessa perioder är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning.

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från kommunen, gymnasieskolan Skolstaden och International School of Helsingborg dels den information som samlats in under besöken. I Skolstaden intervjuades verksamhetschefen och rektorerna samt grupper av lärare, elevvårdspersonal, studie- och yrkesvägledare och elever, sammanlagt 34 intervjuer. International School of Helsingborg ingick i Skolinspektionens kvalitetsgranskningsprojekt avseende lärares behörighet och användning efter utbildning i grundskolan år 2009-2010 och inspekterades samma år av International Baccalaureate Office (IBO). Mot denna bakgrund har Skolinspektionen detta år inspekterat ISH i särskild ordning genom ett förenklat förfarande. I International School of Helsingborg intervjuade Skolinspektionen rektorerna för Primary Years Programme (PYP), Middle Years Programme (MYP) och Diploma Programme (DP) samt förde samtal med ett urval av elever från PYP och MYP under en rundvandring på skolan. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Skolledningen har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Beskrivning av skolan

Tabell 1.: Antal elever i gymnasieskolan Skolstaden och International School of Helsingborg

Skolan	Antal elever
Gymnasieskolan	3 065
International School of Helsingborg grundskola	280
International School of Helsingborg gymnasieskola	122

Källa: Skolstadens gymnasieskola och International School of Helsingborg januari 2011.

Skolstaden startade som ett samverkansprojekt för att göra den kommunala skolan konkurrenskraftig i och med att resurser samordnades för att optimera skolans utbud av program och inriktningar. De tidigare ingående skolorna sammanfördes i praktiken i och med höstterminen 2008, då eleverna i årskurs ett började inom Skolstadens organisation. De förutvarande Olympiaskolan, Tycho Brahe-skolan, Nicolaiskolan och Petriskolan ligger alla inom gångavstånd från varandra och nära stadens centrum. International School of Helsingborg (ISH) bedriver utbildning under International Baccalaureate Organization och är en kommunal skola inom verksamhetschefens ansvarsområde. Av de fyra skolbyggnaderna är de tre förstnämnda i bruk för gymnasieskolan Skolstadens räkning medan ISH finns i Petriskolans tidigare lokaler. Utbildningarna är förlagda till respektive skolhus enligt följande

- Olympia: HP, NV naturvetenskap, NV matematik och datavetenskap, NV miljövetenskap, NV räddningstjänst, SP språk och kultur, SP samhällvetenskap, SP skydd och säkerhet
- Tycho Brahe: NV naturvetenskap, NV matematik och datavetenskap, NV miljövetenskap, OP, TE
- Nicolai: ES bild och form samt ES musik, teater, dans; HV frisör samt HV hår- och makeup-stylist, SP specialutformade program samt SP ekonomisk och SP samhällsvetenskaplig inriktning, MYP5, IB 1,2
- Petri: Primary years programme (PYP), Middle years programme (MYP)

Individuellt program finns fördelat på olika skolor och omfattar även introduktionsutbildning för invandrarelever. Vidare finns elever på programinriktat individuellt program inom en del av de yrkesförberedande programmen.

Skolstadens ledningsgrupp består av 17 personer, varav 10 programrektorer, en kvalitetsansvarig rektor, en administrativ chef och verksamhetschefen. Programrektorerna har i regel renodlat ansvar för ett program eller en eller ett par inriktningar inom ett program. Programmen är indelade i arbetslag på mellan fyra och tretton lärare, så att det sammanlagt finns 33 arbetslag kring eleverna i gymnasieskolan. I International School of Helsingborg är tre rektorer ansvariga för respektive stadium av utbildningen.

Vid Skolstaden finns också gymnasiesärskola som behandlas i separat beslut för särskolan i Helsingborg.

Tillsynsprotokoll för gymnasieskolan Skolstaden

Rutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskaper

Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Fokus på skolans uppdrag

Lärarnas bedömning och utvärdering

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

Skolans lärandemiljö

Fokus på lärande

Tillit till elevens förmåga

Trygghet och studiero

Enskild elevs rätt

Bedömning (och betyg)

Undervisningstid och tillgång

Särskilt stöd

Studie- och yrkesvägledning

Avgifter

Rektorns beslutsfattande

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse

Bedömningsområde: Kunskaper

Bedömning:

Alla elever ges inte förutsättningar att lägst nå målen för utbildningen.

Författningsstöd:

Lpf 94, 2.1 Kunskaper, Mål att uppnå i de frivilliga skolformerna

Kursplanerna

Motivering:

Det finns ännu ingen nationell statistik för Skolstadens kunskapsresultat då de första eleverna i den samlade organisationen ännu inte avslutat årskurs 3. Skolverkets statistik vårterminen 2010 för de tidigare enskilda skolorna visar att det är ett program, hantverksprogrammet, där alla elever som fullföljt utbildningen blir behöriga till universitets- och högskolestudier.

På flera program är det en anmärkningsvärt låg andel elever som fullföljer utbildningen och får slutbetyg inom fyra år. På samhällsvetenskapligt program (SP, Tycho Braheskolan), är det endast 52 procent, på handels- och administrationsprogrammet (HP, på Nicolaiskolan) 59,1 procent och på omvårdnadsprogrammet (OP) 62 procent. För ytterligare ett antal program är andelen elever med slutbetyg efter fyra år lägre än riksgenomsnittet för dessa program, nämligen teknikprogrammet (TE) 73 procent, estetiska programmet (ES) 75 procent, naturvetenskapsprogrammet (NV, på Olympiaskolan) 79 procent.

Av de elever som får slutbetyg efter fyra år är det 29 procent som inte blir behöriga till universitet och högskola på OP, 25 procent på TE, 17 procent på SP (Tycho Braheskolan) 16 procent på NV (Tycho Braheskolan).

För hantverksprogrammet (HV) är den genomsnittliga betygspoängen högre än i riket, för övriga program är den i nivå med riket eller lägre.

En jämförelse av kursbetyg visar att skolan lyckas olika med samma kurs på olika program. De kurser där det särskilt finns anledning för skolan att analysera måluppfyllelsen för olika elevgrupper i förhållande till undervisningsmetoderna är bland annat A-kurserna i naturkunskap, religionskunskap, samhällskunskap och engelska, samt projektarbete och B-kursen i svenska.

I skolans arbetsplan finns mål angivna att minst 90 procent av eleverna ska ha slutbetyg som ger grundläggande behörighet till universitet och högskola, och att minst 65 procent av eleverna ska ha lägst godkänt betyg i alla kurser. Enligt skolledningen är måtten centralt fastställda av skol- och fritidsförvaltningen och har inget samband med skolans behov att höja måluppfyllelsen för olika program. Målsättningar som inte utgår

från att alla elever ska nå målen för utbildningen är emellertid inte acceptabla. Denna rapport behandlar flera områden där skolan uppvisar brister i arbetet för högre måluppfyllelse.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling

Bedömningsområde: Fokus på skolans uppdrag

Bedömning:

Alla rektorer tar i sitt dagliga arbete inte tillräckligt ansvar för att verksamheten i skolan är fokuserad på elevernas utveckling och lärande.

Författningsstöd:

Lpf 94, 2.6 Rektors ansvar

Motivering:

I de flesta intervjuerna uttrycker lärarna tilltro till rektorernas förmåga att fungera som en pedagogisk ledare, men det varierar i vilken utsträckning de också uppfattar att deras rektor i praktiken fungerar som en sådan. I en del enheter är det tydligt från både rektors- och lärarintervjuerna att rektorn hävdar skolans uppdrag enligt läroplanen och leder arbetet utifrån detta, medan rollen som pedagogisk ledare inom andra enheter beskrivs som mer otydlig och utövas som en mer passiv bevakning av arbetslagets och de enskilda lärarnas insatser. Flera lärargrupper uttrycker att deras rektor verkar vara upptagen med annat en alltför stor del av tiden, såsom möten, administrativa uppgifter och vaktmästeri. Det forum som rektorerna oftast nämner för att föra pedagogiska diskussioner med personalen är de årliga medarbetarsamtalen med enskilda lärare.

De flesta rektorerna har något eller några års tjänstgöring i Skolstaden eller de tidigare enskilda skolorna och en del är så nya på sina poster att de inte hunnit sätta sig in i hur arbetet med undervisning tar sig uttryck i elevernas lärande. Flera lärargrupper hänvisar till omsättningen på rektorer och anser att det är de själva eller samordnaren (se nedan) som tar över en del av ansvaret i avsaknad av en tillräckligt närvarande rektor. Representanter för en del arbetslag säger att det blir slitsamt när organisatoriska frågor hamnar på deras bord även om det inte är deras ansvar.

Flera arbetslag uppger att de har ett aktivt samarbete kring eleverna både socialt och pedagogiskt, men det framgår av intervjuerna att det skiftar mellan arbetslagen i vilken utsträckning en helhetssyn på eleven är utgångspunkten och att traditionen i respektive lärargrupp i detta hänseende kan vara mer avgörande än rektorns ledarskap.

I rektors- och lärarintervjuer nämns så kallade kunskapscentra eller ämnesgrupper som har en roll för utvecklingen av arbetet med undervisning, men dessa funktioner förefaller olika utvecklade och deras betydelse oklar. Samverkan lärarna emellan kan ske i ämnesgrupperna, där en del dock menar att det blir mycket praktiska frågor som tar

utrymme. En del lärare ger uttryck för att de saknar sambedömningar av samma ämne för olika program, medan sådant är utvecklat i svenska.

Inom enheterna/programmen finns funktioner som arbetslagsledare och samordnare – även koordinator nämns – som en länk mellan rektorerna och arbetslagen. Efter intervjuerna är det emellertid otydligt vad deras uppgift är och i vilken grad deras uppdrag involverar arbetet med undervisning och lärande. En del av dem som innehar en sådan roll uppfattar att det är olika beteckningar på samma funktion, andra att rollerna skiljer sig. I arbetslagen finns olika uppfattningar om arbetslagsledarens roll: att höja måluppfyllelsen, att leda processen med bedömningsmatriser, att öka elevnärvaren, att samordna utvecklingssamtal, att arrangera externa aktiviteter, vara mellanhand, sprida information som rektorn vill ha ut, skynda på kollegorna inför mitterminskonferens, samordna öppet hus, se till att ingen elev tappas bort. Att olika utvecklingsbehov kan vara centrala inom olika program och att innehållet för arbetslagsledaren eller samordnaren därför kan skilja sig är naturligt, men flera intervjuade uppger att de saknar en beskrivning av vad uppdraget innebär. De flesta elever har klart för sig vem som är deras rektor, men i någon enhet är de osäkra vem de skulle gå till om de har problem eftersom de är osäkra på vem som är ansvarig inom enheten.

Skolstaden har en arbetsplan där arbetet med elevers lärande huvudsakligen kommer till uttryck genom ambitionen till ett entreprenöriellt arbetssätt. En del av enheterna gör utifrån arbetsplanen kombinerade utvärderings- och handlingsdokument. Enligt lärarintervjuer genomförs det också utvecklingsarbete som inte beskrivs i den lokala arbetsplanen. En samlad beskrivning av Skolstadens utvecklingsbehov i arbetet med undervisning och lärande utifrån gemensamma och programspecifika behov finns inte.

Den stora utvecklingssatsningen inom Skolstaden gäller också entreprenöriellt lärande. Satsningen har tillkommit efter att några enheter önskat denna kompetensutveckling som sedan vunnit spridning tills ledningsgruppen efter en extern kvalitetsgranskning beslutat att det är ett prioriterat utvecklingsområde. Syftet definieras olika av de intervjuade lärarna: att eleverna ska bli mer självgående, att lärarna kan hitta elevernas drivkraft, finna samarbetsområden och arbeta mer i projektform. Skolledningen anger att utvecklingsarbetet ska vara ägnat att tillgodose arbete enligt programmålen. Många lärare ser positivt på satsningen, medan de lärare som ifrågasätter behovet får beskedet att ta till sig det de behöver. En följd av att fortbildningen inte utgår från ett gemensamt identifierat behov av förändrade metoder med läroplanen som utgångspunkt är att många upplever att fortbildningen är på en nivå, de själva på en annan, samtidigt som man förbereder sig för gymnasieskolereformen, och arbetet med undervisning får inte den tid som behövs för att man ska kunna arbeta som det är tänkt.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att arbetet med elevernas utveckling och lärande inte får tillräcklig uppmärksamhet i rektorernas ledarskap.

Bedömning:

Alla rektorer ser inte i tillräckligt stor utsträckning till att den pedagogiska personalen arbetar utifrån de nationella målen

Författningsstöd:

Lpf 94, 1 Skolans värdegrund och uppgifter

Lpf 94, 2 Mål och riktlinjer

Lpf 94, 2.6 Rektors ansvar

Motivering:

I flera intervjuer hänvisar rektorer och lärare till att arbetet med Gy11 gör att de nationella målen hamnar i centrum för diskussionerna. Intervjuerna med rektorer och lärare visar emellertid att rektorerna i vissa fall har inhämtat kunskap om att arbetet bedrivs enligt de nationella målen, i andra fall är det något som rektorerna förutsätter. På ett program, hantverksprogrammet, har eleverna ingen kännedom om att de nationella målen ska vara utgångspunkt för arbetet.

Bedömningsområde: Lärarnas bedömning och utvärdering**Bedömning:**

Lärarna ger inte alla elever fortlöpande information om deras kunskapsutveckling utifrån kursplanernas krav

Författningsstöd:

Lpf 94, 2.5 Bedömning och betyg, Riktlinjer

7 kap. 19 § gymnasieförordningen

Motivering:

Intervjuerna med lärare och elever visar att det är stor variation mellan olika program, och även mellan olika inriktningar inom samma program, i vilken utsträckning skolan håller eleverna fortlöpande informerade om deras kunskapsutveckling utifrån kursplanernas krav. Det är inom få program/inriktningar som eleverna kan redogöra för att lärarna generellt kopplar ihop elevernas kunskapsutveckling med kursplanernas mål. I övrigt skiljer det sig också mellan ämnena, och om eleverna kan ge exempel på ett ämne där återkopplingen fungerar är detta i flera fall något kärnämne, främst svenska, engelska och samhällskunskap.

Inom en inriktning berättar eleverna att de gått en hel termin utan återkoppling på studieresultaten. I flera grupper beskriver eleverna att läraren ger återkoppling, men i form av betygsliknande omdömen som inte ger besked om utvecklingsbehov i förhållande till kursplanernas krav. För en del inskränker sig också återkopplingen till att det går bra och eleven ska fortsätta jobba på. Andra elever berättar att läraren inte har nå-

gon information att delge, även om eleven själv efterfrågar sådan, eller att läraren inte kan tydliggöra kraven för ett högre betygssteg. Några elevgrupper gör iakttagelsen att de lärare som mest noggrant informerat om målen från början också ger återkoppling utifrån målen i högre utsträckning, och omvänt: där ingen information om kursmålen getts fungerar heller inte återkopplingen gentemot dessa. Inom några program beskriver eleverna att betyget i en del kurser kan bli en chock.

Några lärare skildrar en systematik i samtal med eleverna om deras kunskapsutveckling, men de tror att eleverna kanske inte uppfattar att det är kursplanernas mål som är utgångspunkten. Skolinspektionen ser ett behov att skolan tydliggör detta för eleverna.

För den stora majoriteten elever ordnas utvecklingssamtal varje termin, men det finns elever som inte haft utvecklingssamtal varje termin. En del elever upplever utvecklingssamtalen mot slutet av utbildningen som meningslösa. Enligt elevintervjuerna varierar också kvaliteten i informationen vid utvecklingssamtalet, så att mentorn har en sammanställning med ett omdöme om alla ämnen eller att mentorn bara har information att förmedla om det är problem i ett ämne. Informationen till varje elev om varje kurs blir då avhängig av att eleven tar initiativ till samtal med läraren, i de fall läraren inte gjort det.

Bedömning:

Vid bedömning och betygsättning utgår inte alla lärare från de nationella målen i kursplanerna och från betygsriterierna.

Författningsstöd:

Lpf 94, 2.5 Bedömning och betyg

Lpf 94, 2.5 Bedömning och betyg, Riktlinjer

Motivering:

Det har förekommit gemensamt arbete i Skolstaden för att säkerställa likvärdig bedömning, men lärarintervjuerna visar att detta inte överallt hålls levande i tillräcklig utsträckning. Det finns exempel på lärare som sambedömer i en del kurser, men det finns också lärare som saknar sådant samarbete.

Elever på en del program har uppfattningen att det är svårare för dem att få vissa betyg än för elever på andra program, en uppfattning som också förmedlats av deras lärare. En del lärare tror att det i praktiken är strängare krav för eleverna på ett program än på ett annat. Enligt elevintervjuerna är det inte alla som upplever att de får rättvisa betyg i förhållande till betygsriterierna, och att läraren inte kan förklara orsaken till betyget. I en del elevgrupper anser eleverna att vissa lärare kräver mer än andra.

Vidare bär eleverna på olika uppfattningar angående de nationella betygens betydelse för kursbetyget, så att en del elever säger att de har en enorm betydelse eller att de betyder allt. Flera elever säger att de upplever en stor press på grund av detta. Enskilda elever framför också att om det varit skillnad mellan de resultat som undervisningen

gett upphov till och nationella provets resultat, har det sistnämnda blivit mer utslagsgivande för eleven. Enligt en rektor är det möjligt att lärarna inför eleverna överdriver de nationella provens betydelse för att få eleverna att delta i proven, eftersom detta är viktigt. I en lärargrupp uttrycker lärarna olika uppfattningar om hur styrande de nationella proven är för betygen, och en del anser att en elev inte kan få godkänt betyg om det nationella provet inte varit godkänt.

I ett par intervjuer uppger eleverna att de kan få högst betyget Godkänt om en uppgift inte lämnats in i tid, eller om eleven fått möjlighet att göra omprov. I en kurs uppger eleverna på ett program att läraren inte satt så höga betyg som motsvarar deras kunskapsutveckling, med hänvisning till att göra dem mer motiverade. Proven har omfattat målen, men andra aspekter än mål och betygskriterier har gällt när betygen har satts. På ett program anser eleverna att det finns elever som inte behöver visa sina kunskaper och ändå får godkänt betyg på grund av medlidande från lärarnas sida. En del elever uppfattar närvaro i sig som ett betygskriterium.

Sammantaget visar intervjuerna att bedömningen utifrån kursmål och betygskriterier behöver förtydligas i Skolstaden, inte minst gentemot eleverna.

Bedömningsområde: Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

Bedömning:

Alla rektorer inhämtar inte kunskap om och följer upp lärarnas undervisning i tillräckligt stor utsträckning.

Författningsstöd:

2 kap. 2 § 1985 års skollag

Lpf 94, 2.6 Rektors ansvar

Motivering:

Rektorerna anser sig ha bra insyn i undervisningen genom samtal med lärare och elever, genom kursplaneringar som de begär in eller genom arbetslagens minnesanteckningar. För många rektorer är det sådan indirekt uppföljning som dominerar. Rektorerna anser i intervjuerna i allmänhet att det ingår i deras uppdrag att göra lektionsbesök. Det finns enstaka exempel på rektorer som besöker lektioner med syftet att systematiskt följa upp undervisningen, ge återkoppling till läraren och använda informationen i utvecklingssyfte, medan andra främst besöker lektioner när det är problem i en klass eller med undervisningen och inte för att systematiskt följa upp undervisningen som underlag för skolans förbättringsbehov. En del uppger att de gör det inför medarbetarsamtalet, andra att de gör det mer sporadiskt. Sammantaget visar intervjuerna med rektorer och lärare att uppföljningen av lärarnas undervisning inte sker tillräckligt systematiskt inom alla enheter.

Bedömning:

Alla rektorer tar inte tillräckligt ansvar för att skolans resultat utvärderas regelbundet, och rektorerna använder inte skolans resultat tillräckligt som underlag för att nå de nationella målen

Författningsstöd:

2 kap. 2 § första stycket sista meningen 1985 års skollag

Lpf 94, 1.2 Skolans värdegrund och uppgifter, Den enskilda skolans utveckling

Lpf 94, 2.6 Rektors ansvar

Motivering:

Skolan har utvärderingsdagar efter varje läsår med gemensamma punkter som ska redovisas och kommenteras. Uppföljningen sker informellt inom vissa enheter, medan det inom andra leder till gemensamma handlingsdokument. Varken i dessa eller i Skolstadens övergripande kvalitetsredovisning finns analyser av skolans eller programmens resultat, och det framgår inte hur handlingsplanerna är kopplade till dessa. På något program har man enligt lärarintervjuerna nyligen börjat titta på exempelvis antal icke godkända betyg, utan att analyser än så länge lett till diskussion av eventuella behov av förändrade metoder. Inom ett par program anser lärarna att någon övergripande uppföljning av resultaten inte sker, till exempel andelen behöriga till universitet och högskola, och att analysen begränsas till att elevernas förkunskaper blir sämre och sämre. På något program tittar man på resultaten i förhållande till ingångsvärden. Enligt skolledningen är analyser som ett led i kvalitetsarbetet ett område som bör utvecklas.

Inom programmen drar man slutsatser som resulterar i mer resurstid, mer stöd, mer tid till någon kurs eller bättre fördelning av kompetens. Bara i undantagsfall analyseras valet av metoder för att bättre nå eleverna med undervisningen. Rektorerna kopplar i intervjuerna allmänhet inte kursresultat eller avhopp till den undervisning som erbjuds eleverna, det vill säga sådana förhållanden som skolan kan påverka, utan stannar ofta vid elevernas förutsättningar i form av sociala förhållanden och förkunskaper från grundskolan. Intervjuerna och skolans dokumentation visar att uppföljningen är mer inriktad på individnivå än på grupp- och organisationsnivå. Medarbetarsamtalen anges som ett forum för att diskutera elevernas resultat.

Elever som går på programinriktat individuellt program har enligt lärarna hög avbrottsfrekvens, men intervjuerna visar inte att skolans organisation för dessa elever är under omprövning. En rektor konstaterar att alltför många elever går ut med samlat betygsdokument, vilket borde ge anledning till åtgärder när det gäller metoder. Inom omvårdnadsprogrammet har man enligt lärarintervjuerna kommit till rätta med avhoppet genom sättet man organiserar arbetet, vilket innebär att det finns erfarenheter som kunde spridas i ett systematiskt kvalitetsarbete.

Skolan har identifierat matematik som ett område med bristande måluppfyllelse, vilket också lett till insatser för att utveckla matematikundervisningen.

Enligt rektorerna utvärderas de särskilda stödinsatserna på individnivå, men inte så att skolan ser över effekten av sina samlade stödinsatser. Elevhälsoteamens arbete utvärderas inte inom Skolstaden eftersom de tillhör en annan organisation vilket gör att effekten av detta elevstödande arbete inte framgår.

Lärarna gör kursutvärderingar, men det är bara inom något program som rektorerna har påverkat vilka frågor man vill ha svar på. Kursutvärderingar efterfrågas inte av alla rektorer som underlag för samlat utvecklingsbehov, utan mer som uppföljning gentemot enskilda medarbetare. Det finns exempel på lärare som även gör elevenkäter mitt i kursen för att möta eventuella behov av förändringar. Sammantaget visar intervjuerna att i arbetet med kursutvärderingar är enskilda lärares ambition en viktigare faktor än rektorernas styrning.

Huvudområde: Skolans lärandemiljö

Bedömningsområde: Fokus på lärande

Bedömning:

Lärarna klargör inte mål och krav tillräckligt för elever.

Författningsstöd:

Lpf 94, 1.1 Grundläggande värden, Rättigheter och skyldigheter

Lpf 94, 2.3 Elevers ansvar och inflytande

Motivering:

Intervjuerna med elev- och lärargrupper visar att det är mycket stor skillnad mellan olika program, ämnen och enskilda lärare när det gäller att klargöra utbildningens mål för eleverna. På alla program utom i karaktärsämnen på hantverksprogrammet upplever eleverna att lärarna gör någon form av referens till målen, men det blir inte alltid tydligt i intervjuerna om det är lärarens planering eller de nationella målen som utgör tyngdpunkten när kursen presenteras. Det är relativt få lärare som ger kursplanernas mål och deras innebörd grundlig uppmärksamhet tillsammans med eleverna så att detta bildar en gemensam referensram för det fortsatta arbetet, och som fortsätter att knyta detta till målen under kursens gång. En del lärare upplever inte att eleverna är intresserade av målen, och att det är svårt att veta om de uppfattar dem, vilket leder till slutsatsen att bara eleverna går på lektionerna fungerar utbildningen. Enligt elevintervjuer finns det lärare som gör en genomgång utifrån en storbild och hänvisar eleverna till att målen är tillgängliga på via internet eller delar ut målen i pappersform utan närmare begrundan. Lärare och/eller elever på några utbildningar uppfattar betygskriterierna som viktigare och tydligare än kursmålen, som dock är en viktig gemensam utgångspunkt för lärarens och elevernas gemensamma arbete och uppfattning om det.

Bedömning:

Alla elever upplever inte undervisningen som stimulerande.

Författningsstöd:

Lpf 94, 1.1 Grundläggande värden, En likvärdig utbildning

Lpf 94, 1.2 Gemensamma uppgifter för de frivilliga skolformerna, Kunskaper och lärande

Lpf 94, 2.1 Kunskaper, Riktlinjer

Motivering:

Merparten av de intervjuade eleverna upplever undervisningen som stimulerande och flera redogör för varierade arbetssätt, medan det också kommer många exempel på lärare som arbetar på samma sätt lektion efter lektion, oberoende av ämne, vilket gör att det finns elever som inte tror att undervisningen kommer att ge bestående resultat. En del elever ger uttryck för uppfattningen att det inte finns något som kan göra matematiklektioner roliga. Eleverna berättar att de får diskutera och analysera i en del ämnen, men det kan vara i mindre utsträckning inom en inriktning än en annan inom samma program. Några beskriver lärarna som "traditionella" eller "praktiska", och att en del är läroboksstyrda medan andra varierar undervisningen.

Bedömning:

Lärarna arbetar inte tillräckligt med att anpassa undervisningen efter elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Författningsstöd:

Lpf 94, 1.1 Grundläggande värden, En likvärdig utbildning

Motivering:

I intervjuerna med lärare och elever finns många exempel på att lärarna anstränger sig för att hjälpa elever med svårigheter. Intervjuerna visar emellertid också att individanpassningen på gruppnivå bara delvis blir genomförd. Skolstadens idé om individens möjligheter ger avtryck i att eleverna på en del program uppmuntras att utgå från sina intressen och erfarenheter, medan man på andra program förlägger undervisningen till en medelnivå där man kan nå alla. Då elever inte har tillräckliga förkunskaper resulterar det i en del fall i sänkta krav, snarare än en utveckling av metoder. Elever vittnar också om att i många kurser gäller det för dem att utföra samma uppgifter på samma sätt, om de inte siktar på betyget mycket väl godkänd. Det enskilda ämne där utvecklingsarbete pågår för att nå eleverna på deras nivå med produktiva metoder är matematik, som dock bara delvis fått genomslag för elevernas del.

Intervjuerna med elever, lärare och rektorn visar också att skolan ger programinriktat individuellt program där utbildningen inte är utformad efter elevgruppen utan elever-

na följer undervisningen på nationellt program. Eleverna får arbeta för att komplettera sin gymnasiebehörighet inom den undervisning som ges för eleverna på nationellt program. Enligt personal på dessa program är det svårt för eleverna att klara sin utbildning med denna konstruktion då de går miste om undervisning i vissa kurser för att få extra undervisning i grundskoleämnena.

Bedömning:

Lärarna samverkar inte tillräckligt för att undervisningen ska eleverna möjlighet att få överblick och se sammanhang.

Författningsstöd:

Lpf 94, 2.1 Kunskaper, Riktlinjer

Motivering:

Ämnesövergripande arbete i projektform är en av delarna i entreprenöriellt lärande som skolan satsar på. Intervjuerna med rektorer, lärare och elever visar att detta arbetsätt ännu fått begränsat genomslag i praktiken utöver vad som förekom redan tidigare, och en del elever har mer erfarenheter av detta från grundskolans senare år. Inom programmen välkomnar man denna inriktning i olika grad, där en del planerar för sådana möjligheter schemamässigt och organisatoriskt medan det för andra är en längre väg att nå fram till hur det kan gestalta sig och har svårt att hitta utrymme till att utveckla sådana metoder. Rektorerna uppfattas i olika grad som drivande och stödjande i detta arbete.

Omvårdnadsprogrammet är ett av fåtaliga exempel där ämnesövergripande samarbete i projektform är ett etablerat arbetssätt med tydliga kopplingar till mål i respektive kurs. Här finns också exempel på att undervisning i kärnämnen är utformad med tanke på programmålen. Sådan så kallad infärgning förekommer även i viss utsträckning på andra program men det är samma få ämnen som återkommer i exemplen, oftast svenska.

Möjligheten att ge överblick och sammanhang i undervisningen sträcker sig emellertid, med få undantag inte utanför den egna inriktningen eller det egna programmet.

När det gäller lärarnas samarbete har eleverna synpunkter på att sådant förekommer för lite då prov och inlämningar kolliderar.

Bedömning:

Rektorerna och lärarna arbetar inte tillräckligt aktivt för att ge eleverna inflytande över undervisningens innehåll och former.

Författningsstöd:

5 kap. 2 § 1985 års skollag

Lpf 94, 2.1 Kunskaper, Mål att sträva mot

Lpf 94, 2.3 Elevens ansvar och inflytande, Mål att sträva mot

Lpf 94, 2.3 Elevens ansvar och inflytande, Riktlinjer

4 kap. gymnasieförordningen

Motivering:

Elevernas delaktighet låg enligt skolledningens självvärdering läsåret 2008/2009 på steg tre på en sjugradig skala. Skolans arbetsplan inbegriper ingen strategi för hur elevernas inflytande ska utvecklas. Varken verksamhetschefen, rektorerna eller lärarna uppger i intervjuerna att detta är en prioriterad utvecklingsfråga. Helsingborgs stads attitydundersökning 2010 visar att det finns utrymme för förbättringar på detta område. Skolinspektionens intervjuer med eleverna visar att deras inflytande över undervisningen är ytterst begränsat inom en del ämnen och hos vissa lärare och mer utvecklat för andra.

De flesta elevintervjuer ger en bild av att läraren presenterar ett färdigt upplägg där eleverna i vissa fall får ha synpunkter på i vilken ordning de olika momenten genomförs. Vidare kan eleverna få välja arbets- och redovisningsformer. På en del program består inflytandet mest av att eleverna kan påverka läraren att flytta prov när sådana kolliderar med prov och inlämningar i andra kurser. Det är bara enstaka elevgrupper och lärare som ger exempel på hur läraren också bjuder in eleverna att även vara delaktiga i utformningen av undervisningens innehåll, och dessa exempel gäller oftast kärnämnen. I några få program eller inriktningar redogör både elever och lärare för att lärarna lämnar utrymme för arbetssätt och innehåll så eleverna ser resultatet av sitt arbete gestaltas på olika sätt beroende på hur de har påverkat. Där dessa strukturer finns beskriver lärare och elever ett stort engagemang från elevernas sida. Det är alltså i liten utsträckning som eleverna tränas i att själva tillföra infallsvinklar på arbetet mot kursmålen, med följd att, som det uttrycks i en elevgrupp, eleverna föredrar att läraren bestämmer.

På en del program eller inriktningar finns ett system för delaktighet i form av pedagogiska råd där elever kan delta och framföra synpunkter å klasskamraternas vägnar och i ett par utbildningar, till exempel en inriktning inom handelsprogrammet, har detta resulterat i en aktiv delaktighetsprocess. Klassråd ska enligt instruktionen till mentorn genomföras en gång i månaden, men enligt elevintervjuerna varierar det i vilken utsträckning dessa verkligen genomförs och utgör ett produktivt forum för elevernas träning i demokratiska processer i allmänhet och inflytande när det gäller undervisningen i synnerhet.

Bedömningsområde: Trygghet och studiero

Bedömning:

Ordningsregler är inte förankrade och anpassade efter skolans förhållanden.

Författningsstöd:

6 kap. 20 b § gymnasieförordningen

Motivering:

Intervjuerna med lärare, elever och rektorer visar att Skolstadens gemensamma ordningsregler inte är utarbetade tillsammans med eleverna som går på skolan. Reglerna förmedlas till eleverna när de börjar skolan genom att de delas ut, men en del elever säger att de inte känner till ordningsreglerna. Av de intervjuade elever som vet att ordningsreglerna finns upplever merparten inte att reglernas orsak och innebörd blir klargjord.

Reglerna har tonvikt på otillåtet beteende och betonar negativa konsekvenser för elever som begår förseelser enligt reglerna. En del av reglerna grundar sig till stor del på författningar som gäller allmänt, inte bara i Skolstaden, medan andra regler är allmänt hållna. Det är inte tydligt för eleverna vad som är samhällets lagar och vad som ska vara skolans gemensamt utarbetade regler, och de är därmed inte anpassade till Skolstadens behov av att skapa en god lärandesituation och umgängeskultur. Många av de intervjuade eleverna tycker att reglerna är självklarheter och inte fyller någon funktion.

Uppföljning av reglerna sker inom delar av Skolstaden, vilket ofta resulterar i att man skapar egna trivselregler som är anpassade till respektive program eller elevgrupp. I dessa fall är reglerna tillkomna i samråd med eleverna och förankrade hos dem, men floran av regler gör den gemensamma efterlevnaden problematisk. De elever som berättar att de fått reda på regler är osäkra på om det är skolans eller den enskilde lärarens, och säger att olika lärare kan ha olika regler. Flera elever refererar till konsekvenser av för sen ankomst i form av låst klassrumsdörr, vilket inte ingår i Skolstadens gemensamma regler och tillämpas olika av lärarna.

Bedömning:

Alla lärare tar inte ansvar för att de regler som är fastställda för skolan följs.

Författningsstöd:

Lpf 94, 2.1 Kunskaper, Riktlinjer

Motivering:

Intervjuerna med lärare och elever visar att efterlevnaden av reglerna inte är konsekvent, så att vissa lärare går in för att upprätthålla reglerna medan andra inte tar det ansvaret. För lärarna är det svårt att hålla reda på vilka olika regler som gäller där man befinner sig för tillfället. En del lärare tycker att det är svårare att upprätthålla regler i förhållande till elever man inte känner, medan en del drar sig för att säga till även när de känner eleverna. Den ovannämnda proceduren att låsa klassrumsdörren när lektionen börjar tillämpas olika av olika lärare. Rökningen är annars den största stötestenen när det gäller att upprätthålla skolans ordningsregler, som det också förekommer att lärare själva bryter mot.

Bedömning:

Alla rektorer ser inte till att det på skolan bedrivs ett målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling och att detta dokumenteras i en plan mot kränkande behandling.

Författningsstöd:

14 a kap. 1985 års skollag 1, 6, 7, 8 §§

Motivering:

Intervjuerna visar att det mestadels är god umgängeskultur inom respektive program. Det inträffar ganska få fall av kränkande behandling eller konfliktsituationer. Sådana händelser som kommer till skolans kännedom utreds och blir föremål för uppföljning enligt tydliga rutiner som följs. Men det finns också elever som säger i intervjuerna att allt inte kommer fram. Vidare visar intervjuerna att det inom en del grupper förekommer utfrysning, oacceptabelt språk, mobbning eller bristande studiero. Lärare och elever berättar om problem med attityder mellan olika program, där en del elevgrupper inte ser elever på andra program som lika mycket värda. Eleverna upplever sig sämre sedda och utsatta för trakasserier, vilket även lärarna tar upp i intervjuerna.

På initiativ av lärargrupper eller enskilda lärare förekommer en del satsningar där elever från olika program har anledning att mötas, men i övrigt visar intervjuerna att tillhörigheten till respektive program och skolhus är stark och att skolan inte bedriver något arbete för att stärka de sociala sammanhangen.

Det finns planer för arbetet för att motverka kränkande behandling, som inbegriper en gemensam del och en del som är föremål för arbete inom respektive enhet eller program. Då en del av planerna inte är daterade går det inte att utläsa vilken period de gäller för. Den gemensamma delen redovisar författningarnas utgångspunkter samt en struktur för en sådan plan. Det framgår inte av rubriken att planen omfattar kränkande behandling. Skolinspektionen vill framhålla att en sådan plan enligt 14 a kap. i 1985 års skollag är till för att säkerställa elevens rätt till en trygg miljö, och att det är viktigt att alla elever är kunniga om innehållet. Den gemensamma delen av planen inbegriper fall då elev kränker vuxen, vilket inte omfattas av 14 a kap. Planen handlar också om jämställdhet för personalen, vilket inte heller är en angelägenhet inom skollagens ram.

Arbetet inom respektive enhet eller program ska enligt rektorerna bestå av kartläggning av behov och åtgärder för att möta detta. De exempel på sådana programspecifika kartläggningar och åtgärder som Skolinspektionen tagit del av omfattar i olika utsträckning vari riskerna består och om de är fysiska eller psykosociala. I arbetet med kartläggning är det planerat att eleverna ska vara delaktiga. Detta har skett i olika utsträckning. Ett fåtal elever i intervjuerna har själva erfarenhet av en sådan delaktighet, och det är inom få program eller inriktningar som alla de intervjuade eleverna känner till planen eller att de fått den utdelad i början av utbildningen. Det är inte tydligt för alla intervjuade elever vilka möjligheter de har att få hjälp och stöd när eventuella kränkningar inträffar.

Det förebyggande arbetet omfattar gemensamhetsskapande aktiviteter i början av utbildningen, och enligt flera elev- och lärarintervjuer är frågorna annars bara aktuella om det är problem. Enligt Skolstadens modell är det mentorns ansvar att hålla frågorna vid liv, men enligt eleverna är det inte alltid som mentorstiden används över huvud taget. Intervjuerna visar att värdegrundsarbete är mer levande i program där det ingår i utbildningen att bemöta människor och lära sig samarbeta. I övrigt får Skolinspektionen få exempel på hur det förebyggande värdegrundsarbetet går till i praktiken. Personalen inom flera program beskriver att det varit mer aktivt tidigare men avstannat och att det är otydligt hur det nu ska ske. Elevhälsopersonalen som har mycket kunskap om organisationen och kompetens att tillföra i det förebyggande arbetet används inte så utan mest när det problem som behöver åtgärdas.

Huvudområde: Enskild elevs rätt

Bedömningsområde: Undervisningstid och tillgång

Bedömning:

Rektorerna kan inte redovisa hur varje elev erbjudits sin garanterade undervisningstid.

Författningsstöd:

5 kap. 4 d § 1985 års skollag

2 kap. 18 § gymnasieförordningen

1 kap. 11 § gymnasieförordningen

Motivering:

I alla intervjuer på de nationella och specialutformade programmen berättar eleverna att lektioner ställs in när lärare är frånvarande. En del elever upplever att de på så vis får många håltimmar medan andra inte drabbas lika ofta. Frånvaron kan enligt lärarna och rektorerna gälla sjukdom eller kompetensutveckling, och även en del av de intervjuade lärarna uttrycker att detta är ett problem.

Den gemensamma kompetensutvecklingen tar åtta dagar i anspråk under läsåret för varje lärare i de arbetslag som deltar i utbildningen. I en del av dessa fall ordnas vikarie i förväg, i andra fall får eleverna uppgifter att arbeta med. När lärare är sjuka blir lektionen antingen helt inställd eller så får eleverna uppgifter av en annan lärare eller via e-post, men många elever uppger att de blir dåligt informerade vid lärares frånvaro. Enligt eleverna kan sådana uppgifter kännas konstruerade eller vara svåra att komma igång med, och det varierar om lärarna följer upp dem efteråt. Sådana lektioner kan i skolans uppföljningssystem registreras som genomförda.

Enligt rektorerna är ambitionen att vikarie ska sättas in vid längre frånvaro, men det finns elever som uppger att de aldrig har vikarie trots att vissa lärare varit borta mycket. En del av de intervjuade säger att vikarie sätts in efter en veckas frånvaro, andra anger två veckor.

Lärarna är osäkra på om den garanterade undervisningstiden följs upp, men en del tror att rektorerna gör det och ett arbetslag berättar att de håller reda på timmarna på eget bevåg. Enligt intervjuerna med rektorerna och verksamhetschefen lägger skolan ut extra undervisningstid i schemat för att kompensera för bortfall men ingen av de intervjuade rektorerna följer upp att utfallet verkligen blivit att eleverna fått sin garanterade undervisningstid.

Bedömning:

Skolans rutiner för närvarokontroll fungerar inte tillfredställande och rektorerna ser inte alltid till att föräldrarna kontaktas vid ogiltig frånvaro.

Författningsstöd:

6 kap. 19 § gymnasieförordningen

6 kap. 20 a § gymnasieförordningen

Motivering:

Intervjuerna med lärare och elever ger ingen tydlig bild av gemensamma rutiner som följs på skolan när det gäller närvarokontroll. Lärarna tar i allmänhet närvaro på varje lektion men det finns också elever som berättar att inte alla lärare gör det. Om läraren varit frånvarande och ingen tagit närvaron men lektionen rapporteras som genomförd kan en elev som varit frånvarande under övriga lektioner den dagen ändå se ut att ha varit närvarande under den inställda lektionen. På en utbildning berättar eleverna om klasskamrater som är närvarande när läraren tar närvaron och sedan avviker. Skolans system för att anmäla frånvaro på grund av sjukdom sker per telefon via inknappning vilket enligt eleverna lika väl kan göras av dem själva. En del lärare är osäkra på hur sådan frånvaro följs upp. Vidare visar intervjuerna på flera program att skolan inte har gemensamma rutiner för att kontakta vårdnadshavarna vid oanmäld frånvaro. Både lärare och elever säger att det beror på vilken elev det gäller, men lärarna tror att kontakten nog egentligen ska ske omedelbart. Det är mentorernas uppgift att kontakta vårdnadshavaren eller den myndige eleven, men alla mentorer har inte sina egna elever i undervisning och lärarna anger detta som ett skäl till att det kan dröja.

Bedömningsområde: Särskilt stöd**Bedömning:**

Om det framkommer att en elev har behov av särskilt stöd ser inte rektorerna alltid till att detta utreds och åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav utarbetas inte alltid.

Författningsstöd:

8 kap. 1 a § gymnasieförordningen

1 kap. 2 § 1985 års skollag

Motivering:

Det finns exempel på program där intervjuvärdarna i stort ger en samstämmig bild av att elevernas behov upptäcks och tillgodoses, att arbetet organiseras utifrån behoven och att flexibla arbetsformer används för att möta varierade behov. I övrigt ger intervjuerna med rektorer och lärare olika bilder av rutinerna och kvaliteten i arbetet. Skolan har fastställda rutiner för arbetet med särskilt stöd och åtgärdsprogram, men intervjuerna gör det tydligt att dessa ännu inte hunnit implementeras.

På utbildningar där detta arbete är mer utvecklat visar intervjuerna att det finns en tät kommunikation mellan rektorn, lärarna och övriga elevvårdande funktioner. Inom andra program kan det dröja ända tills eleven riskerar icke godkänt betyg i fem kurser innan en samlad bild av elevens studiesituation framträder. Ansvar ligger då länge på enskilda lärare som sinsemellan har olika tröskel för att upprätta åtgärdsprogram. De har också olika kompetens när det gäller att utreda behov av stöd som kan vara mer omfattande än att ge instruktioner om uppgifter som ska göras eller extra undervisning. Till exempel uppger elevvårdspersonal att depressioner och nedstämdhet har ökat markant. Att behoven ska utredas är ett okänt krav enligt många lärarintervjuer och det är sällsynt att rektorn tar ansvar för att en utredning om elevens eventuella behov görs. Rektorerna har gett mentorerna i uppgift att ha den samlade överblicken över elevens studiesituation, men intervjuerna visar att kvaliteten i detta varierar, bland annat då alla mentorer inte själva har sina elever i undervisning och att mentorselevernas mötestid med mentorn inte alltid genomförs.

I några program kan rektorerna inte ge ett säkert svar på om åtgärdsprogram upprättas när elever riskerar att inte nå målen. Några lärargrupper uttrycker också osäkerhet kring vad ett åtgärdsprogram är, och enligt en del upprättas inte åtgärdsprogram för alla elever som riskerar att inte nå målen. Rektorernas och lärarnas uppfattning om rutinerna för stöd och åtgärdsprogram kan också skilja sig åt inom ett och samma program. I några program är första dokumenterade stödåtgärd ett dokument som kallas "Vägen mot G", där läraren beskriver vad eleven behöver göra.

Enligt intervjuer med både personal och rektorer är det alldeles för stort ansvar som läggs på eleven i åtgärdsprogrammen. Elevens ansvar kan till exempel bestå av att läsa läxor, jobba mer och komma till skolan, vilket innebär att eleven förväntas göra samma sak som den inte klarat dittills, samtidigt som det är mindre tydligt vad skolans insatser består av. Att föreställningen om elevernas ansvar för och förmåga att lösa sina egna problem är utbredd visar sig också i olika intervjuer, där även elever själva uttrycker att de har sig själva att skylla om det inte går.

Enligt en rektor arbetar speciallärarna olika och en del har högre beredskap för att identifiera behov av stöd än andra, vilket innebär att behovet av att tillgodose särskilt stöd också blir större inom vissa program. Speciallärarna och specialpedagogerna är inte organiserade i elevvårdsteamerna och deras kompetens utnyttjas olika inom olika enheter där de enheter som har ett mer organiserat samarbete med elevstödande funktioner

gemensamt drar nytta av den samlade kompetensen i teamet medan specialpedagoger och speciallärare i andra enheter arbetar enskilt. Elevhälsopersonal som deltar i elevstödande arbete i flera olika enheter ser helt olika typer av processer, där de olika tillvägagångssätten inte alltid är en följd av analyserade behov utan används av kutym.

I ett stort antal intervjuer konstaterar rektorer och lärare att skolan misslyckas när eleven inte tar emot det stöd som erbjuds. Elever och även en del lärare ser frånvaro från undervisning främst som en indikator för risk för uteblivit studiebidrag. Enligt intervjuerna reagerar skolan på frånvaro och risk för bristande måluppfyllelse eller avhopp genom att man försöker övertala eleven att komma till skolan. Den ogiltiga frånvaron kan vara hög utan att skolan i tillräcklig utsträckning begrundar om det man erbjuder eleverna är det de behöver för att klara målen.

Vidare finns tider för stöd som eleverna inte kan använda då de samtidigt är schemalagda i andra kurser. Elever i ett program som behövt göra särskild prövning för att få godkänt betyg i Matematik A har fått stöd för att klara detta men så gott som alla har uteblivit från prövningen. Hur stödet är utformat i förhållande till elevernas behov och möjligheter att klara målen för utbildningen i stort är en angelägen fråga att utreda, även om matematikundervisningen i sig är exempel på att skolan drar slutsatser och gör förändringar av organisation och arbetssätt med anledning av elevernas resultat.

I olika intervjuer med personalgrupper framgår det att alla behov av särskilt stöd inte identifieras och att alla elever inte får det stöd de har rätt till när de, ibland på grund av bristande förkunskaper, inte klarar det program de kommit in på eller har läs- och skrivsvårigheter. Vidare framför personalrepresentanter att ansvarig rektor ibland saknats i detta arbete, bland annat på grund av omsättning på rektorsposten, och att det är risk att elever inte följs upp eller till och med glöms bort. För en del elevgrupper har arbetssättet med entreprenöriellt lärande ökat behovet av stöd enligt en personalgrupp. Vidare har elevhälsopersonal noterat en nedgång i besök och att elever uteblir från bokade tider då de nu befinner sig längre bort från en del elevgrupper. Elevhälsan är organiserad i en kommunövergripande enhet och inte inom Skolstaden, och blir inte inkluderad i informationsflödet kring den pedagogiska verksamheten så att de har en bild av vilka utmaningar eleverna möter.

En öppen kommunikation med vårdnadshavarna om elevens studiesituation är nödvändig så fort behov uppstår, men inom något program får Skolinspektionen uppgiften att åtgärdsprogrammen ska skrivas på av föräldrarna, vilket med hittillsvarande reglering inte är ett krav för att eleven ska få tillgång till särskilt stöd.

Bedömning:

Studiehandledning på modersmål ges inte till alla elever som har behov av det.

Författningsstöd:

8 kap. 5 § gymnasieförordningen

Motivering:

Skolinspektionen får från några program uppgifter från lärare och rektorer att det funnits och finns elever med behov av studiehandledning på modersmålet. Men intervjuerna med elever, rektorer och lärare visar att det bara är för elever på individuellt program som det tydligt ingår i skolans rutiner att tillhandahålla sådan. Enligt en lärargrupp finns det elever som skulle behöva studiehandledning men inte har det, och att detta skulle kunna vara en förklaring till programmets låga måluppfyllelse. En rektor känner inte till denna skyldighet från skolans sida. Andra rektorer har antingen sett studiehandledning som ett erbjudande likvärdigt med modersmålsundervisning, eller inte utrett behovet så att de säkert kan svara på om de har elever med detta behov eller inte. Skolinspektionen vill framhålla skolans skyldighet att ge studiehandledning till de elever som behöver det.

Bedömningsområde: Avgifter**Bedömning:**

All utbildning är inte avgiftsfri för eleverna.

Författningsstöd:

5 kap. 21 § 1985 års skollag

Lpf 94, 2.5 Bedömning och betyg, Riktlinjer

Motivering:

Enligt skollagen ska utbildningen i gymnasieskolan i princip vara avgiftsfri. Det får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna. Skolinspektionen får i Skolstaden exempel på enstaka inslag som innebär en obetydlig kostnad för eleverna, samt exempel på resor i skolans regi som helt bekostas av skolan. Skolinspektionen får emellertid också i intervjuerna med eleverna exempel på kostnader som inte kan anses obetydliga för eleverna.

I utbildningen på det specialutformade programmet skydd och säkerhet ingår en frivillig resa till Norge. Avgiften per elev är 1 200 kronor. Aktiviteterna under resan ska också ingå i underlaget för bedömning av eleverna. Skolledningen anger att elever som inte deltar får likvärdiga uppgifter att redovisa. För en skidresa i en kurs som ges som individuellt val i ämnet idrott och hälsa är kostnaden för eleverna också 1 200 kronor.

Vidare har de flesta av skolans elever under en friluftsdag kunnat välja en skidresa där buss, liftkort och hyra av skidor kostar 280 kronor. Kostnadsfritt alternativ i form av promenad och andra aktiviteter till lägre kostnad fanns.

Enligt Skolinspektionens bedömning är ovanstående avgifter för höga för att kunna bedömas som en sådan obetydlig kostnad som är förenlig med skollagen. Det faktum att skolan i en del fall erbjuder kostnadsfria alternativ förändrar inte Skolinspektionens bedömning.

Skolan ska också vara uppmärksam på om samma elever belastas med kostnader vid ett flertal tillfällen under ett läsår. Belopp som var för sig skulle bedömas som obetydliga enligt skollagen kan tillsammans strida mot skollagens bestämmelser om en i princip avgiftsfri skola.